

Spółeczność ta funkcjonowała w przemyśle, trudniła się również rzemiosłem (krawiectwo, szewstwo oraz cech rzeźników). W mieście działało wiele organizacji dobroczynnych (np. *Gemilus Chesed, Bukur-Cholim, Hachoneses Kalo, Gemilus Chasidim*). Aktywnie działały towarzystwa kulturalne, takie jak Ozorkowskie Tow. Sportowo-Gimnastyczne, Żydowski Klub Sportowy *Makabi*, *Gwiazda Ozorków*, czy Tow. Muzyczno-Śpiewacze *Hazomir*.

Liczba ludności żydowskiej w Ozorkowie	Rok	Procentowy udział społeczności żydowskiej w strukturach mieszkańców Ozorkowa
1034	1827	19.5%
3262	1857	49.6%
5837	1897	50.6%
4949	1921	39.3%
Ok. 5000	1939	33.0%

Liczba ludności stałej miasta Ozorkowa w 1939 roku wynosiła **16 784** mieszkańców.

Na terenie miasta Ozorkowa znajdowała się Synagoga i bet hamidrasz oraz cmentarz - Kirkut o powierzchni 2,5 ha. Funkcjonowało kilka szkół *Jabne* i *Jesode Tora* oraz publiczne biblioteki.

Po wybuchu II wojny światowej i zajęciu Ozorkowa przez wojska niemieckie (7 września), rozpoczęły się prześladowania ludności żydowskiej. Ostatnim rabinem w tym czasie był Rywen Dawid Behr. Początkowo ludność żydowska była wykorzystywana do prac porządkowych (min. zmuszono ich do rozbiórki starych budynków, spalonej synagogi i bet hamidrasz, regulacji wałów nad rzeką Bzurą). W listopadzie 1941 roku na terenie miasta utworzono otwarte getto, w którym zgromadzono Żydów z Ozorkowa, Parzęczewa i

innych okolicznych miejscowości. W getcie znajdowało się łącznie ok. 4700 Żydów. Likwidacja getta rozpoczęła się w marcu 1942 roku i trwała do 20/21 sierpnia tegoż roku (2500 osób wywieziono do Chełmna nad Nerem, a ok. 1827 osób trafiło do getta w Łodzi).

Przed egzekucją Żydów w Ozorkowie 10 kwietnia 1942 roku.

Kirkut (Kirhol) w Ozorkowie

Źródło: Opiół M., Kowalski T., *Gminy żydowskie pogranicza Wielkopolski, Mazowsza, Małopolski i Śląska w latach 1918-1942*, Toruń 2008, Bielicki G., *Z dziejów Żydów w Ozorkowie*, Zgierskie Zeszyty Regionalne, T. IV, Zgierz 2009. Archiwum Państwowe w Łodzi, Archiwum Państwowe w Łęczycy, Yad Vashem Photo Archive, prywatne materiały Konrada Dąbrowskiego.

Opracował Szymon Bajor

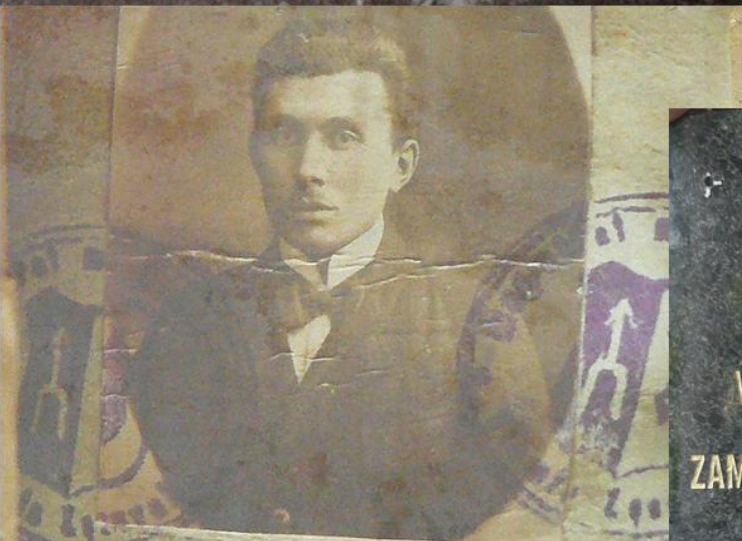
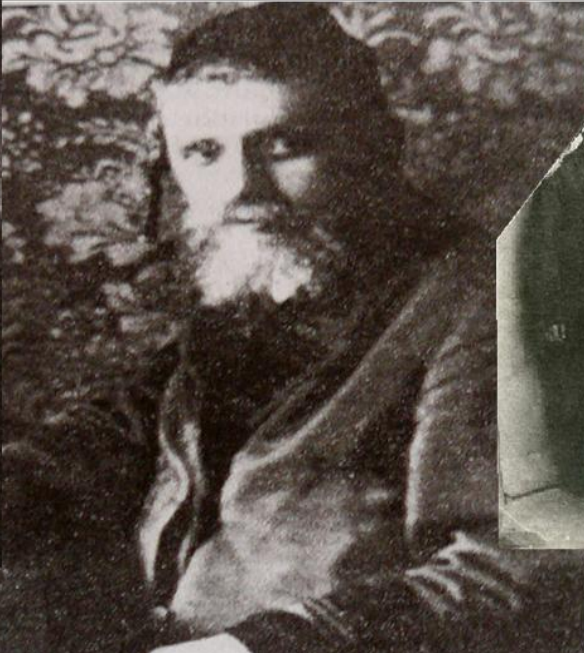
Żydzi z Ozorkowa

Pierwsi osadnicy żydowscy pojawili się w mieście w niedługim czasie po nadaniu praw miejskich wsi Ozorków w 1816 roku. Po niespełna trzech latach powstała gmina żydowska. Dalszy wzrost populacji wyznania mojżeszowego był spowodowany rozwojem przemysłowym miasta oraz odpowiednimi warunkami prawnymi jakie zapewnił właściciel Ignacy Starzyński. Te czynniki sprawiły, że w niedługim czasie ludność żydowska osiągnęła blisko 50% populacji mieszkańców dziewiętnastowiecznego Ozorkowa. Społeczność żydowska znacząco dominowała w sektorze handlowym i przemysłowym, co miało istotne przełożenie na rozwój wielu miast w zaborze rosyjskim, w tym Ozorkowa.

Synagoga w Ozorkowie ul. Piłsudskiego 12 (obecnie kard. S. Wyszyńskiego)

nazwisko *Archer - Ben*
Jeli'w Konier
 matka *Abraham - Jacek*
Burycki
Zowaty

OSORKÓW
 tablica pamiątkowa ku czci ofiar getta 1941-1942

**PAMIĘCI ŻYDÓW
 MIESZKAŃCÓW OSORKOWA I PARZECZEWA
 WIEZIONYCH W LATACH 1941-1942 W GETTCIE
 NA TERENIE DAWNEJ DZIELNICY "WIATRAKI"
 ZAMORDOWANYCH PRZEZ NIEMIECKIEGO OKUPANTA
 W OBOZACH ZAGŁADY**

W 70 rocznicę likwidacji getta Społeczność Miasta Ozorkowa

**IN MEMORIAL OF THE JEWISH
 CITIZENS OF OSORKOW AND PARZECZEW
 IMPRISONED IN THE YEARS 1941-1942 IN THE GHETTO
 SITUATED IN THE FORMER DISTRICT "WIATRAKI"
 MURDERED BY THE GERMAN OCCUPANTS
 IN CONCENTRATION CAMPS**

**ON THE 70TH ANNIVERSARY
 OF THE GHETTO LIQUIDATION OSORKÓW
 COMMUNITY**

